

POVODOM GODINE VJERE

Mijo ŠKVORC

SIGNAL NAD VALOVIMA

Mnogi stari crkveni oci, kardinal Billot i naš papa Pavao VI rado prikazuju Crkvu kao lađu na valovima povijesti. Billot je iz radosne vijesti Božje donio par sugestivnih slika koje to tumače. Krist je iz lađice učio, tjerao apostole na uspješan ribolov, iz lađe ih pozivao, na lađi korio zbog nevjere, na lađi tješio. Za prolazno putovanje života lađa je izvrsna slika. Moderne su lađe, doduše, bolje opremljene, savršenije i osiguranije negoli one nekoć. Uza sve to, putovanje nije bez ikakve opasnosti. I sveta Crkva tijekom vjekova poprima sve suvremeniji izgled. Čini se da je život na njenoj lađi lakši nego prije. Imamo bolje uređeno vodstvo, savršeniji štab časnika, budnije mornare, veću disciplinu i organizaciju putnika. I konstrukcija kao da je jača, oprema savršenija, bolji motori, pouzdanije elise, sigurnije mape, vjerni radari i elektronski uređaji, toliki čamci za spasavanje...

A gle, baš je u naše dane odjeknuo signal. Ko kakva svjetska uzbuna. Uz tolike druge poklike kojima papa uzbuđuje savjest čovječanstva, kao što su stalni pozivi kršćanima da se sjedine, nekršćanima i kršćanima da se smire, svima da svijet socijalno pravednije urede i sve vrijednosti stave u pravilan red — baš pred godinu dana, 22. veljače 1967., sveti je otac doviknuo svim vjernima da je potrebna jedna godina velike obnove, najdublje reforme, iskrene preobrazbe u svetoj vjeri.

Da li su riječi iz apostolskog pisma »Petrum et Paulum« odjeknule i izvan Kristove lađe, ne spada na nas. Da li je taj poziv dopro nekud dalje u ovaj burni vijek nevjere, u ovo tamno doba ravnodušnosti i sujevjerja, i do samih krivovjerskih sekta, i do splavova odijeljenog pravoslavlja — nećemo ispitivati. Nama se svakako čini da je odaziv na samoj Kristovoj lađi, u našem vlastitom katoličkom domu, prilično mlohav, slab i lijen. A poziv je bio, i sada je, tako golem i potresan.

I. GODINA VJERE NA OCEANU I U STOLJECU NEVJERE

Kao Kristovi svećenici, moramo uočiti bitne elemente Papine poruke. Proslava jubileja Petrove i Pavlove mučeničke smrti samo je prigoda za Papino egzistencijalno razmišljanje. 1900. godina nakon svoje

smrti sveti su svjedoci nama živa opomena. Potaknut njihovom apostolskom iskrenošću, Papa želi ukloniti lakovjenu apologetiku, trijumfalističko i neukusno isticanje katoličke zajednice kao najdivnije i naj-savršenije na svijetu. Otvoreno i znalački upozorava da je na oceanu oko nas, i na samoj katoličkoj lađi među nama, toliko zbrke, krize, mraka i nesigurnosti, koliko ih možda već odavno nije bilo. Dok se oko naše lađe spustio ateistički mrak prepun munja i prijetnje (ponto nox incubat atra, intonuere poli et crebris micat ignibus aether, praesentemque viris intentant omnia mortem! — rekao bi Virgilije), na samoj lađi, u našoj familiji, dolazi do sve gorčih uzdisaja, sumnji, nezgodnih novotarija, »do novih egzegetskih i teoloških mišljenja« s čudnim naglaskom, kaže Papa. Zato budno i očinski zamišljeno želi da obitelj Kristove lađe »dođe do ispravne svijesti svoje vjere, kako bi je oživjela, pročistila, potvrdila i isprovjerala«.

Papa je htio da najprije pozorno pogledamo oko sebe.

Mare intumescens... Buči uzburkano more ljudskih ideologija, koje se dižu iz vjekovnih dubina, iz ljudskih srdaca, elementarnom žestinom strasti, fanatično u ime čovjeka, naoko logično u ime znanosti, prilično zavodljivo u ime slobode. Njihova se grmljavina ruši na naše glave preko novinskih stupaca, knjiga i filmova, kongresnih izjava i privatnih došaptavanja, bežičnih dojava, uvjeravanja i prijetnji.

Nekima se ti valovi i oblaci oko nas i donadaju. Ima i onih koji bi htjeli tim uzburkanim oceanom »skitajući« poskakivati. Nove se materijalističke struje sudaraju s našom lađom u ime »ljudskosti i humanizma, čovjekove nadmoći i uspjeha, progressa i smisla novijesti, duha zajednice i ljudske dobrobiti«. Možda je oko nas manje bijesne »protubožje« piene, a više skrivenih opasnosti za samu čovjekovu narav: manje do kraja obezboženih savjesti, a više onih koje tonu u širu struju ravnodušja, poluvjere, laicizma, uopće sekularizacije svijeta i društva. Takvu svijetu bez praktične vjere neugodna je ne samo katolička lađa, koja roni naidublje i ostavlja naiširu brazdu, nego i druge lađice i kršćanski čamci, druge religije i uvjerenja koja gledaju pozorno u nebesa i orijentiraju se prema vječnim istinama, sigurnim zvijezdama. Sve više se oko nas rađaju otpadnici, a sve manje heretici. Bivši svijet vjere ne postaje poganski, nego bezvjerski. Svijest se čovjekova ne puni drugim osobnim bogovima, nego prazninom i tzv. »čistom čovječnošću«.

Kurs modernog života siječe povijest kroz industrijsko društvo, tehnički napredak, socijalne promjene i kulturno-znanstveni uspon. I na nas, koji kao svećenici plovimo tim svijetom, sve to utječe. Nerijetko svećenici, poput onih naprednih u romanu »Novi svećenici« od Michela de St Pierrea, toliko zavole ili buku ili šaputanje suvremenog svjetskog oceana te i sami priželjkuju huk tih voda i na našoj lađi. Vrijeme dijaloga, nekog ljudskog i uljuđenog sporazuma za budućnost, savjetovanja za eventualne obrise novog pluralističkog suživota, prerasta u želju da i sami postanu »progresivni«, da budemo nalik na Gljeba iz Gladkovičeva »Cementa«, koji moli pred Dieselovim motorima (mi pred svojim opelima!) — dok zaboravljamo na oltar i skrivenu tajnu. Ne motrimo li radije ekran televizije negoli šutljiva vratašca tabernakula? I razne reklamne radije nego knjigu Božje prirode i stranice Božje objave? Ne slušamo li radije šansone negoli uzdah sirota? Koliki rado prate modu,

probiru cigarete i raznovrsna vina, namiguju preko ograde celibata ženama, vole noćne karte i terevenke, duge izlete i praznike, lako i zabavno štivo, jeftine i golicave filmove, nastrane i presoljene šale, spuštaju s usana neukusne riječi, smišljaju u srcu sve opasnije kritike, gube smisao za istinu, napuštaju čežnju za dobrotom, osjećaju zamor u zajednici vjernih, a neko olakšanje u društvu brbljavih i lakomislenih — dok se sve teže zaljubljuju u Boga i sve teže gledaju u Njega?

Sveti Otac gotovo stručno razabire glasove nevjere. I našu zabunu pred planetarnom pojavom otpada. Našu nemoć pred nehajem naše okoline. Našu bol zbog bijega brojnih duša s naše lađe. I govori nam: »Vi ste nalik na mornare na burnome moru: oluja nevjere i bezvjerstva, oluje raznih mišljenja, slobode i slobodarstva, koje se očituje kao protivno vašem uvjerenju, stilu kršćanskog života, Bogu, Kristu, Crkvi. Ništa nas ne žalosti toliko koliko spoznaja da se napada, prijeti, udara na čvrstoću i spas naših sinova. U kome udara srce oca i brata, kao što mora biti srce u pastira duša, taj trpi i sve sve to jače shvaća što više ima članova katoličke obitelji i što je napetije nasilje, propaganda, suptilnost zabluda, duhovnog i moralnog zavodništva što ih okružuje.« Tako je govorio Papa 12. travnja prošle godine, slušajući lomljivu u zraku, nazirući opasnost u dubini. Htio je doviknuti kao vrhovni admiral katoličke lađe nama, svećenicima mornarima, Apostolovu riječ: »Certa bonum certamen fidei«! (I Tim 6, 12).

Ne motri Kristov namjesnik sa svog vidikovca i zapovjedničkog mjesta samo ateističke valove, struje, oblake, stijene i podvodne grebene. Ne misli samo na to kako da prebaci most na protivne obale, kako bi došlo do razgovora bez izdaje. Za ovu plovidbu svjetskim oceanom bilo bi dovoljno točno poznavati golemu mapu našega *creda*. Gledati zaljubljeno u kompas Kristova srca. Upraviti na sva obzorja, naročito u pravcu budućnosti, radare Duha Svetoga i punoljetne katoličke svijesti. Paziti na to da na krmi vjerske nauke bude dobar kardinal; da se kod motora i pogonskih strojeva nađu pravi stručnjaci; da bude dovoljno časnika i dobrih mornara...

Papa je gotovo u većoj neprilici kad motri što se sve zbiva, misli i govori, odlučuje i izvodi na samoj Kristovoj lađi. Ovaj nas prizor podsjeća više na onaj noćni iz Evanđelja, kad je Gospodin stišavao zabunu u apostolima. Čini se da je to bilo teže negoli stišati buru u jezeru!

2. GODINA VJERE U NAŠOJ KATOLIČKOJ LAĐI

U svom duhovnom dnevniku »Vers l'Invisible« opisao je Julien Green svoj susret s jednim svećenikom u našoj lađi. »Pohodio me mladi prijatelj svećenik. Prije nekog vremena rekoh mu: Poput mnogih katolika, i ja sam rezerviran s obzirom na neke promjene u novoj Crkvi. Ali ne postoje dvije katoličke Crkve. Samo je ova. Zato se predajem njoj s istom slobodom i pouzdanjem kao da je drugačija. Zbilja je nezamislivo da bi Duh Sveti napustio svoju Crkvu. Prema tome — nema diskusije. Vjera ostaje ista. Bio je sretan dok sam tako govorio. Ali jučer je bio nemiran. Vidio sam to. Rekao mi je da svećenici gube vjeru i da ga straši to što se zbiva u Nizozemskoj. Što da rekнем — mi smo eto u

krizi. Definicija na sreću glasi da kriza ne traje dugo« (p. 506). Na ove riječi nadodaje Edmond Bordier, kritik Greenove knjige: »Ima pravo! Ako vjera glavinja u nekim preusijanim teološkim glavama koje se pune škodljivim dimom što ga tu i tamo udahnu, mi imamo u Rimu papu, koji drži kormilo. S njim i s našim biskupima mi nismo na Titanicu! Nijedan katolik ne može sumnjati da lađa plovi prema luci, u ovoj noći vremena, i da će stići na željeni cilj sa svim zapaljenim svjetlima. Aii treba bdjeti i moliti!«

Možda bi neki od nas htjeli i nadalje francjozefovskim predratnim mirom i nekim svojim starinskim spokojstvom i sigurnošću začepiti uši pred glasovima koji probijaju usred Crkve Kristove. A gle, na ovoj se vjekovnoj lađi nešto veliko zbilo i nešto se zagonetno zbiva.

Zbio se, održan je, dovršen je *Sabor!* Značajan kao malo koji u dvi-je tisuće godina naše plovidbe. Želio je, znam, našu lađu ne samo pre-mazati izvana, učiniti je za vanjske suputnike ljepšom. Želio je ne samo njima, na valovlju, doviknuti riječ pouzdanja i utjehe, naše bratske bri-ge i ljubavi. Želio je očistiti i urediti samu unutrašnjost našeg doma, na-še zajednice i zajedničke naše duše. Otvorio nam je iskonska vrela ob-nove; otvorio stranice blještava Evandelja; dozvao pred nas Krista; po-kazao sve dimenzije obnove i zadatka. Rekao je našoj zajednici na kato-ličkoj lađi što je ona — Crkva; upravio nam je pogled, a pomalo i kurs, prema budućim danima i prema drugim ljudima. Nije se plašio vlastita priznanja; nije tražio tuđih suza; nije zastao pred presudnim odlukama. Trebalo je jače stisnuti našu zajednicu oko ognjišta oltara u danima no-vog glacijara; trebalo je upozoriti na bogočovječju Prisutnost, njegovu i našu žrtvu i hranu euharistije. Sabor nam je htio uvesti duh u tajnu Božje Riječi, u veličinu službe, u punu odgovornost za poslanje. Htio je sve zaposliti — upravo Božjim poslom. Papu, koji je ionako već preza-poslen. Biskupe, koji postaju sve bliže svećeništvu i puku. Nama sveće-nicima, koji prestajemo naglašavati nekakva feudalna prava, a ističe-mo poniznu službu. I, napokon, svim vjernicima, koji su pozvani da odvažno djeluju u svoj svjetskosti i profanaciji života.

Bio je to izazov i propuh kakav nismo očekivali. Duh dobroga pape Ivana izazvao je buru oduševljenja u velikodušnih, ali i zabunu u tjes-kobnih duša. Čim je Sabor dovršen, a gdje gdje još i prije, porasla je neugodna napetost. Putnici na našoj lađi, potaknuti primjerom, shvatljivi-m i normalnim primjerom svojih pastira sa Sabora, započese i nastaviše s trvenjima. Sukobiše se ne samo dva prilično otvorena bloka. Na-šao se tu i neki »treći svijet«, grupa onih umjerenih, koji ne žele krvi. Stara baština vjere, članci i dogmatske postavke, sveta i strogo izreče-na uvjerenja, naš vjekovni i ustaljeni pogled, naš mali i veliki kateki-zam, naša sveta knjiga Objave i njeno sekularno smireno tumačenje, nad kojim je bdio štab staroga i pravičnoga »karabinijera« Crkve Ot-tavianija — sve se to nekud poljuljalo i došlo u pitanje. Ljuljanje našeg broda na mutnoj površini novih znanosti i metoda, iznašaća i uspjeha, socijalnih i političkih previranja, sve planetarnijih sistema i protivnosti — mnoge je dovelo do morske bolesti. Opći darwinski-teilhardovski duh evolucije, nezastajanja, nužnog pokreta i preobrazbe kao da je od kato-lika zatražio izričito opredjeljenje. Ili sve staro zadržati pod svaku ci-jenu, da se ne surva u dubine svjetskog vira, ili bezobzirce poraditi

oko toga da i kod nas sve poprimi isti ritam promjene, novosti, ljudske, suvremene i prevrtljive izražajnosti.

Ne treba opisivati do kakvih smo rezultata došli. O tome su pisale i naše novine (od oca Šagija do Ive Mihovilovića).

Jedno je sigurno. Svećenik je morao stati sučelice svim tim previranjima. Razbor je mogao neko vrijeme šutjeti, ali um je morao razmišljati. Sve je napokon, htjeli mi to ili ne, dovedeno na ispit povijesnom nuždom, jer je ovo vrijeme nalik na vremena vjekovnih preobrazbi, kad se je u samoj Crkvi nešto moralo svući i nešto obući.

I svi smo, mislim, stali požudno prisluškivati što će nam reći vrhovni admiral broda — sveti otac. Da li će, zajedno sa štapskim zborom u rimskoj Sinodi, kazati nešto značajno? Da li će pokrajinski zborovi biskupa časnika, koji su počeli gdjegdje raditi sustavnije i sa svećenicima i s laikatom, da li će oni izreći odlučniju riječ za osobnu i kolektivnu orijentaciju?

Godina vjere bila je napose pogodna da se ispitaju dvije napomene bivšeg Svetog oficija, Kongregacije za nauku vjere. Ponaјprije one famozne točke općeg crkvenog ispita savjesti, na koje su biskupi odgovorili pod nekom diskrecijom i tajnom. A radilo se o opasnostima što ih novotarije proizvode u dušama i narodima. Drugo je bila želja da se u svakoj biskupiji ili kod biskupske konferencije osnuje što prije komisija za nauku vjere i njenu obranu (možda točnije — za njeno širenje i tumačenje!) Te institucionalne forme i zahtjevi ne moguše uroditi neposrednim plodom. Ono što su svi i bez toga vidjeli, što su mnogi — osobito iz vanjskih, i napetih i bolnih, izvještaja — doznavali, bila je jedna sve šira i sve dublja kriza. Primjeri pojedinačnih i kolektivnih otpada, kad su s naše lađe iskakali i preskakivali na druge čamce ili se bacali u valove nevjere braća svećenici, mnoge su sablažnjavali. Vijesti o naglašenim zahtjevima da se dokinu stroge cenzure, da prestanu dojakošnји rimski sudovi, da se otvorenije riješi pitanje kontracepcije za oženjene a pitanje celibata za kler, da se preinače teološki priručnici, uvedu nove metode, dinamičnije shvati odgoј mladoga klera, da se potpunije oslobodi redovništvo . . . sve je to udarilo naglo, kroz godinu-dvije, u naša jedra i nagnulo nas opasno na stranu. Hoće li se sve prevaliti? Papa je pokazao istinsku tjeskobu. Ne zbog lađe — koja ne može potnuti, nego zbog duša koje se mogu utopiti! Njegove su izjave (kako ih je p. Tihon D. I. marljivo pokupio i logički poredao u nekoliko brojeva NrTh) daleko od intonacije Syllabusa, ali mnogo zauzetije od oštриh osuda. Papa je zabrinut za opasnost, koja nam okrutnije prijeti od nas samih negoli od nadmorskih visina i podmorskih dubina nevjere. (Bosuet reče da se Crkva nije nikad bojala toliko neprijatelja izvana koliko grijeh iznutra!) Krštenima se lakše čuvati očitih neistina negoli zakulisnih, istančanih i promišljenih zabluda.

Neke je teologe razjario papin Memento, da neke misli protivne vjekovnoj vjeri, evanđeoskoј istini, dogmatskoј sigurnosti, ne mogu biti točne. Utjelovljenje je, kaže Papa, kao i stvaranje — tajna, ali nije neistina! Marijino je djevičanstvo kao i bezgrešnost: istina, makar i dalje ostaje misterij. Euharistija je realnost, milost je stvarnost, eshaton svakoga čeka — makar mi neke doumke ovih tajni ne tumačili na posve isti način. Papa je upozorio da naša vjera ne smije nasjedati racional-

lističkom i pozitivističkom duhu, koji se kobno zatvara u oklop iskustva, uskog ljudskog parametra i pet nesigurnih osjetila. Papa želi uvjeriti vjerne da se duh vjere ne smije podvrgavati duhu svijeta. Duh je svijeta bio uvijek čovjekov zatvor, u kome se teško vodi dijalog s Bogom. On blokira prilaz k Objavi, sve svijeta prema materiji i prolaznosti, zaboravlja vječne zakone srca i Sinaja. Taj duh je nedovoljan, — kaže Papa 5. travnja 1967, da odgovori »na duboke i bitne čovjekove težnje«. Niti čovjeku dopušta da se njima bavi. To je, dakle, dvostruko protivan duh: protivan Bogu koji govori i duši koja sluša. Protivan je objavi s Božje i vjeri s čovjekove strane.

Zato nas i potiče sveti otac, a onda i mnogi biskupi, da se orijentiramo u svijetu vjere. Da osiguramo njene temelje. Da shvatimo vjeru kao Božji veličajni dar i kao naš ljudski sveobuhvatni napor.

SVEČENIČKA VJERA U GODINI VJERE

»Trebalo moliti anđela s trubom da jako svira. Mrtvac ima tvrde uši!« To je epitaf na grobu romanopisca o svećeničkom životu Georges-a Bernanosa. Mnogi bi svećenici, osobito oni koji tonu u nevjeru, morali slično moliti Boga, anđele, papu i biskupe. Na rubu svjetskosti, ljudske dnevne efemernosti i nesigurnosti, svećenik sluša Apostolovu riječ: *Iustus meus ex fide vivit*. Što on pod tim misli? Možda se pomalo farizejski i smatra pravednikom, no da li živi od vjere? Da li od nje živi i u trenucima tjeskobnosti i ugroženosti, što ih znalački opisuje Karl Rahner? Svećenik, naime, živi od vjere samo onda kad ga prožme vjera. Kad se na lađi Crkve, brodu žive vjere, sav ponesen duhom Božjim, po Božjem nacrtu, u atmosferi misterija, prema cilju tajanstvena eshatona — svećenička duša upusti u najdivniju od svih avantura, u savršeni životni riziko s osiguranim happyendom, u sudbinsko predanje tami i tajni vjere, onda tek počinje shvaćati da je svećenik. Moja svećenička vjera stvarno je tajna. *Mysterium fidei!* To je misterij dovoljno očit da me vodi, odviše mračan da budem bezbrižan! Ugrožena tajna, reče Rahner; tajna u krizi, poručuje rimska Sinoda. I dok drugim svojim poslovima i razbibrigama poklanjam po trećinu bića — ili um, ili volju, ili srce — ovom fantastičnom pothvatu vjere, ako želim uspjeh, moram pokloniti sve. *Actus intellectus, actus voluntatis, actus humanus, actus gratiae, super omnia firmus, super omnia liber, super omnia mysteriosus!*

»Trebalo moliti anđela s trubom da jako svira...«

Shvaćam li na lađi vjere i u Godini vjere, na oceanu nevjere i u stoljeću nevjere, svoje poslanje vjere? Izrasta li u meni nešto životnije od mišljenja ili ideologije? (Rahner dokazuje da vjera nije ideologija, a A. Meier piše o tome dobar članak: »Entideologisierung des Glaubens«, *Diakonia*, siječanj 1968). Vjera nije einsteinovski, heisenbergovski ili teilhardovski pokušaj da se dešifrira svemir i strpa u zajedničku formulu; ona nije diltheyjevska ili toynbejevska teorija povijesti, koja želi čovjeka odgonetnuti u krilu civilizacija; niti psihološka analiza stuartmillskog ili freudovskog tipa; niti je to pogled na strukturu duše, kako je mislio Jung; niti pogled na superstrukturu društva, kako je pi-

sao Marx. Vjera nije renanovski racionalistički zamišljaj, niti loisyjevski modernistički slastičarski uzdisaj. Vjera je — vjera! Živi, doživljeni, do dna bića proživljeni susret! Vjera je »fundamentalna dimenzija kršćanskog života, prema Tridentu« — veli p. Alfaro. Ali ne ljudska samoinicijativa, niti čovjekov prvogovor i nagovor na Boga. Vjera je ponudena tajna, darovana Riječ, objavljen Božji svijet. Tek zatim vjera je slušanje i odgovor srca! *Fides ex auditu!*

Iz tog egzistencijalno toplog susreta (*Christum habitare per fidem in cordibus vestris, Ef 3, 17*) svećenik shvaća i dimenzije pune svjetla, s jedne, i teškoće pune ugroženosti, s druge strane.

Moja vjera nije naučena lekcija o napola povijesnom Kristu, kao školska zadaća o nepalskom Budi ili atenskom Platonu. Nije proučavanje jedne povijesne religiozne sekte, kao što je historijsko proučavanje zoroastrizma. Moja vjera je životno, punosvjesno i slobodno primanje blagovijesti — bogovijesti u Božjem i neumrlom Kristu! To je moj ulazak u prostor živoga i prisutnoga Boga. Moja osobna radost zbog darovane tajne, koja se razgara u božanskom naponu predanja i ljubavi. »*Sic Deus dilexit mundum... Dilexit me et tradidit semetipsum...*« Vjera je raspon moga uma za čitavu claudelovsku »oktavu stvaranja« i za sav svijet Ivanove Apokalipse; za svu blagovijest Betlehema, posljednje večere, Golgote i uskrsnuća. To je moj slobodni pristanak na sveobuhvatnu Tajnu, i sam neobično tajnovit, jer je prepun Božje poruke i moga uvjerenja, Božje sigurnosti i moje samoodluke!

Vjera počinje porukom, a svršava predanjem. Pozivu odgovara odziv. Na milost, svjetlo i magnet — odgovara pamet, sloboda i srce! Otvorenom Bogu otvara se duša. Iza Božjih riječi i mog odgovora stvara se nutarnje duhovno i životno jedinstvo, suživot, inegzistencija, Božje prebivanje u meni, moje nastavanje u Bogu. »Živim, ali ne više ja...«

Sveti otac, admiral naše lađe, upozorava s Apostolom da se u toj vjeri doduše sve još ne vidi sasvim jasno, jer je pred nama in speculo et aenigmatem; ali se kroz vjeru sve radosnije shvaća i sve potresnije osvjetljuje, jer nas Duh vodi u nebesa. Bog i njegov intimni porodični život; svijet i njegov stvoreni spiralni razvoj u kronotopu; Krist i planetarno spasenje; Crkva i opća služba ljubavi; čovjek i njegova temeljna bogosličnost; grijeh i njegova karikaturna đavlosličnost; završni sud i bezgranična onostranost... sve to probija kroz svjetlo vjere. Vjera tome daje pravu mjeru, istinske dimenzije, pred očima Božjim za oči ljudske. Vjera me jedina uči što je vrijeme na procjeni vječnosti; što je zvjezdana srčika duha u svijetu koji prolazi s vihorom; što je kušnja a što nagrada; što je napast a što milost; što je vjernost a što izdaja. I napokon — što je uspjeh a što propast!

Tako eto vjera — »*sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium*« — unosi na katoličkoj lađi u svećenički duh tajnovitu plodnost i radost. Bez te vjere moj ustrajni život svećenika postaje na veličajnoj plovidbi u vječnost besmislen. Nije samo ugrožen od rahnerovski dobro uočene »atrofije«, kojom se zaustavlja nutarnja sposobnost vjerovanja, pronicanje u Boga i suodlučivanja za Boga; ugrožen je, mislim, prije svega zbog općeg nehaja i nepažnje za Božje, a pojačane pažnje za nebožje stvari. Mnogima je teško misliti; neki ne vole logično zaključivati; najteže je ozbiljno i ljudski odlučivati.

A bez te vjere — ja nisam ništa. Ili postajem nalik na svećenika o kome priča p. de Lubac u knjizi »Meditacije o Crkvi«, koji reče da je sutradan iza svoje apostazije bio samo običan — filozof. A i to dolazi pod upitnik.

Bog je htio (veli naš svećenički dekret PO 5a) »da mu budemo pomoćnici i sudružnici u djelu spasenja po našoj poniznosti«. To je nemoguće bez vjere. Što sam ja bez vjere na oltaru, kod žrtve, kod najšutljivije i najprisutnije tajne? Što bez vjere radim u ispovjedaonici i kod sakramenata? Što bez vjere značim na propovjedaonici i kod katekizacije? Što su bez vjere moji naoko besplodni i pusti celibatska dani? Moje srce predano siromaštvu? Moj suzdržljivi i ujedno otvoreni stav prema svijetu? Moja svima otvorena duša, moja ljubav prema prezrenima i prema grešnima? Što je bez vjere sav ovaj pokornički život na lađi Crkve, sa svim strahovima i progonima, tjeskobom i smrću?

Svećenik bez vjere — u stoljeću nevjere, pa i u Godini vjere! — nalik je na Josepha Reimana iz romana »Novi svećenici«, koji se — poput mnogih drugih — baca u naručaj žene i društva. Nalik je na abbé Fauchona i sličnih »modernista« iz Bourgetova romana »Demon du midi«, koji napušta katoličku lađu govoreći: »Da, da... Rimaska Crkva nema srca!« Možda je sličan učenom piscu svećeniku Cénabreu iz Bernanosove »Laži« (Imposture), koji u sebi više ne nalazi vjere, nego pred sobom pronalazi revolver... Svećenik bez vjere, budimo sebi sasvim bliski, bit će nešto poput Selimovićeve derviša Ahmeda Nurudina, koji gubi vjeru u sve što je nadosjetno i vječno, da završi život s izjavom: »Smrt je besmisao kao i život... svaki je čovjek uvijek na gubitku!«

Svećenik bez vjere uopće se ne snalazi u Godini vjere. Za njega je i ovo godina nevjere. Za Godinu vjere tražimo prije svega svećenika puna vjere. Ili barem čovjeka u kome gori želja da mu vjera poraste. Da od vjere živi. Da tu vjeru svjedoči. Da njenom silom djeluje. Da za nju stalno moli. »Credo, Domine, adiuva incredulitatem meam!«

Eto trenutka da na našoj katoličkoj lađi ispitamo časkom dušu:

Da li osobno molim i studiram kako bi mi svijet vjere postao bliži i bogatiji? Da li s braćom svećenicima razgovaram o vjeri trijezno i pun želje da je skupno proširimo, utemeljimo, obradimo, osvježimo, predamo? Čitam li o tome? Čitam li samo novotarije i ekscese, bez kritike i razbora, bez samoispitivanja i nutarnjeg odgovora? Ili sam se stisnuo u budžak starine, ne gledajući što se kovitla oko nas i što s raznih obzora nadolazi i nasrće? Da li sam pojačao studij riječi Božje, studij Božje Prisutnosti, Božjega djela, saborski studij? Možda me vanjski događaji lome, vanjska aktivnost grize, vanjski odnosi odnose na sve strane, a na bitno — unicum necessarium — zaboravljam?

No nada sve treba ispitati savjest kad se radi o našem radu oko vjere na m a p o v j e r e n i h. Ne peče li nas duša, na katoličkom planetarnom brodu, kad pomislimo da mjeseci teku, da se ova Godina vjere primiče kraju, a naše biskupije i župe i duše jedva osjetiše što je ona? Možda mnogima nije otkrila nikakva jačeg vidika na valove nevjere i ravnodušnosti oko nas? Da li smo ispitali stanje i prilike koja nas lome? Koliko smo puta s težim naglaskom, dubljim komentaram i snažnijim uvjerenjem izmolili sa svojim stadom Credo? Jesu li naši slušači

čuli što je milost i kakva je uloga vjere? Možda nismo ni započeli, a kamoli nastavili ciklus propovijedi o vjeri i o sadržaju Vjerovanja? Da li smo ičim jače manifestirali vjeru zajednice? Da li je vjera poprimala neki komunotarni i familijarni obris, koji bi našu okolinu očarao i poveo prema sreći? Kako sam svjedočio za vjeru pred djecom i pred mladima? Kako pređi odraslima, napose pred onima koji ohladiše? Što sam pokrenuo za bolesnike i nemoćnike, starce i umiruće, kojima je dar vjere prepotreban? Što da učinim kroz ovo nekoliko preostalih mjeseci? Tko će mi držati kakvu obnovu vjere, misije vjere, duhovne vježbe za oživljenje vjere? Spremam li kakvu akciju ili devetnicu u ovoj Godini vjere? Nešto čvrsto za obnovu vjere? Kako se želim uključiti u opću manifestaciju vjere u našoj prvostolnici? Da li će svoje vjernike pripremiti na to ozbiljno i savjesno? Hoću li i kasnije o tome s njima govoriti i duše im okretati prema problemima spasenja i vjerskog uvjerenja? Što sam uradio za vjeru pomoću dijaloga s nehajcima? S inovjercima? S ljudima bez vjere? Zar će ova godina za njih ostati mračna kao i druge — možda zbog mene? Nisam li odgovoran za jače svjetlo vjere u svim dušama?

ZAKLJUČAK

Tako se eto pitanja nižu pred svećeničkom dušom, koja već godinu dana sluša poziv našeg vrhovnog admirala lađe, poziv našeg episkopata, možda i napomenu kojeg prijatelja. U ovo vrijeme kad na našoj lađi treba, kako reče general de Gaulle, mnogo toga preobraziti (transformer) a ništa bitno ne promijeniti (changer), naše svećeničke oči i savjesti moraju s beskrajnim pouzdanjem gledati i u nebo i na zemlju. Zašto da se ne ponovi duhovski prizor u naše dane? Zar nije Marija u našoj sredini? Nisu li duše oko nas žedne istine i pravde, ljubavi i nade kao i nekoć? Nije li naša lađa opskrbljena svim sredstvima da se na svom ispravnom putu i osiguranoj plovidbi iznutra stalno krijepe i obnavlja, a svima izvana pruža i u tamnim trenucima svjetlo na moru, jasan pravac prema luci, pomoć u valovima nevjere i nesigurnosti?!

Samo da mi — mornari Božji — izdržimo i ne zakažemo! Da ne iskočimo i ne utonemo u mutne valove nemara, poluvjere i nevjere! I da pomognemo Bogu kao njegova »lijeva ruka« u čudesnom djelu kojim treba, kako reče Petrov namjesnik, »vjeru oživjeti, pročistiti potvrditi i ispovjediti!« Zadaća nije malena, kao što ni obećanje nije nezatno! »Ako budete imali vjere kao zrno gorušično, činit ćete djela kao ja, i veća od ovih vi ćete činitil« Haec victoria — fides! I što više da želimo?

Na kraju, ponovimo riječi izmučenog Bernanosa: »Kad bih bio istjeran iz Crkve, ne bih mogao živjeti izvan nje ni pet minuta. Odmah bih se vratio u nju bosonog na koljenima, s užetom oko vrata, spreman da izvršim sve što mi naloži!«

Znao je on kako su hladni i smrtonosno opasni valovi oko Crkve! Kako je siguran i duboko radostan život na njoj. »Divno je ploviti na lađi koja siječe najbjesnije valove, a siguran si da ne može potonuti!« — govorio je Pascal.

I takva povratnika primila bi zajednica vjernih radosna, baš kao dobri otac odbjegla sina. I utisnula bi mu u srce poljubac sreće. I svi bi bili još sretniji.

SUMMARIUM

»Sacerdos in anno fidei« debet quodammodo propriam excutere conscientiam. Circumcirca navim Ecclesiae tot ac tales tumescentes eriguntur undae infidelitatis, indifferentismi et atheismi. Ideoque haec colloctio tria voluit exprimere momenta: imprimis bene videre omnia quae in mundo extra catholicismum fiunt; scire vim et intentiones omnium idearum quae etiam catholicos inficere conantur. Secundo — sacerdotis est perscrutare omnia quae tamquam nova atque insolita in ipsa Ecclesiae navi eveniunt. In his bene perspicere quae a Dei Spiritu, quae autem a Maligni inspiratione producuntur. In fine — omnis sacerdos debet interrogare propriam animam, quid hucusque fecerit pro se suaque fide, quid pro fidelibus sibi a Deo commissis. Examen tale necessarium est quia tempus urget.